

Az erkölcsileg elmaradottak nevelése Magyarországon.

A kapott fölszólítás folytán föladatom vázlatosan ismertetni, mi történt és mi történik Magyarországon az erkölcsileg elmaradottak nevelése terén.

I. Minthogy a kérdésnek legnagyobb jelentősége a fiatalok tekintetében van, nagy súlyt helyezek annak vázo-

lására, hogy a fiatalok büntetése, valamint a züllésnek indult és züllött gyermekek és fiatalok nevelése Magyarországon miképen van szabályozva és azt mily módon viszik körösztül. A) A büntettes fiatalok. A hatályban levő magyar büntetőtörvénykönyv (1878. évi V. t.-cz. 83., 84. és 85. §§.) idevágó szabályai a következők:

1. A 12 éven aluli gyermek, ha büntetendő cselekményt követ el, sem büntető eljárás alá nem vonható, sem nevelése iránt a büntetőtörvénykönyv alapján semmi intézkedés nem tehető.

A 12-16 évében levő büntettes, ha cselekménye bűnösségének fölismerésére szükséges belátással nem bírt, nem büntethető, azonban életének 20. évéig javító intézetbe való elhelyezésre ítélt. Ha ellenben az ilyen fiatal képes volt cselekményének bűnösségét fölismerni, öt évig terjedhető szabadságvesztéssel büntethető.

2. A büntetőtörvényeket módosító és kiegészítő új törvény (15-35. §§.), melyet a magyar országgyűlés legutóbb fogadott el és melynek hatályba léptetését az igazságügyi kormány 1910 januárius 1-re tervezi, a következő új jogszabályokat állapítja meg:

A 12 éven aluli gyermek bűncselekmény elkövetése esetén nem büntethető, azonban az illetékes hatóságok intézkedhetnek az iránt, hogy a fiatal büntettes házi, vagy iskolai fenyítést kapjon, illetőleg szükség esetén, eddigi környezetéből kivéve, javító nevelése rendeltessék el.

A 12-18 éves fiatalokkal szemben bűncselekmény elkövetése esetében a következő büntetést-pótló eszközök alkalmazhatók:

- a) szülői vagy iskolai fenyítés;
- b) bírói dorgálás;
- c) szigorúbb fölügyelet mellett próbára szabadlábon hagyás;
- d) javító nevelés határozatlan időtartamban. Ez a 21. életévig terjedhet.

Csak ha ezek az eszközök nem mutatkoznak alkalmasnak, akkor helyezhető a fiatalot öt év tartamára kellően berendezett külön fogházba; egy hónapnál rövidebb tartamú fogházbüntetését, ha elszállítása nehézségekbe ütköznék, más intézetben ugyan, de más elítéltektől elkülönítve tölti ki.

B) A züllött vagy züllésnek indult fiatalok elhelyezhetők: a) az állami gyermekmenhelyekben; b)

állami javítóintézetekben; c) egyesületek vagy magánosok által állított intézetekben.

a) Az állami gyermekmenhelyeket az 1901. évi VIII. és XXL t. cz.-ek alapján állították fel és azok körüli mezőgazdasági gyarmatok mintájára állami gyermektelepeket létesítettek. Ez idő szerint 18 állami gyermekmenhelyben és a gyermektelepeken több mint 39.000 tizenöt éven aluli gyermeket nevelnek állami költségen. Ez a szám gyorsan növekedik és néhány hét múlva a 40.000-et is meghaladja.

A 18 állami gyermekmenhelybe szállítatnak a magyar kir. belügyminister 1907. június 13-án 60.000 sz. a. kelt rendelete alapján azok a 12 éven aluli gyermekek, akik büntendő cselekményt követtek el, valamint azok a 12-15 éves fiatakorúak is, akik eddigi környezetükben erkölcsi romlásnak vannak kitéve, vagy züllésnek indultak.

b) A javítóintézeteket a büntetőtörvénykönyv rendelkezése alapján 1884-től kezdve szervezték, illetőleg bővítették. Jelenleg 5 állami javítóintézetünk van.

c) Az egyesületek intézetei közül nagyobbak az Országos Gyermekvédő Liga, a Katholikus Nővédő Egyesület stb. hasonló célú intézetei külön fiúk, külön leányok számára.

IL A felekezetek által fönntartott nevelő intézetekben, pl. az Országos Katholikus Nővédő Egyesület intézete, Bethánia Szeretetház (Budapest, X. ker., Elnök-utca 11. sz.), züllött fiatakorúak morális paedagogiai nevelése vallás-felekezeti alapon vallás-erkölcsi oktatással és munkára tanítással történik.

Az állami gyermekmenhelyeken állami tanító vezeti az erkölcsi nevelést. A felekezetek itt nincsenek elkülönítve.

A kir. javítóintézetekben a vallás-erkölcsi nevelés a családi rendszer szerint történik. Egy-egy elkülönített növendékcsoport 20 fiatakorúból áll. A családfőnek nevezett tanító föladata a nevelésére bizott család növendékeit nevelni, vallás-erkölcsi oktatásban és iskolai tanításban részesíteni, rendhez és tisztasághoz szoktatni és velük szemben a fegyelmet gyakorolni. A fegyelmi hatalmat az intézet igazgatója gyakorolja. A munkára tanításbana családfőt, különösen ipari oktatásban, képzett munkavezetők támogatják.

A javító intézetek igen nagy súlyt helyeznek arra a jelentős tényezőre, amelyet a hitélet nyújt. A hit- és erkölcsstanra az

egyres hitfelekezetek lelkészei vagy hitoktatói tanítják a növendékeket. Tantárgyak: a hit- és erkölcsstan, a biblia, az egyháztörténet, katólikus felekezetiteknél, amely Magyarországon a népesség nagyobbrészét teszi ki, az egyházi szertartástan is. Külön valláserkölcsi oktatásban részesítik a fegyelmi büntetés alatt álló és a beteg növendékeket. A növendékek a nap különböző szakáiban, nevezetesen reggel tanítás előtt és után, étkezés előtt és után és lefekvéskor imádkoznak. Ez imák szövege felekezeti különbség nélkül egyforma. Vasár- és ünnepnapokon istentisztelet és szentbeszéd tartatik. Ezenfölül mindegyik család a családfő fölügyelete alatt naponkint rövid házi ájtatosságot is végez.

Az iskolai oktatás főtárgyai: írás-olvasás, számolni tudás és az az ismeretkör, amelyre egy értelmes munkásnak, iparosnak vagy gazdának van szüksége. A tanítás naponként 4 óráig tart.

A munkaoktatás a házimunka tanításával kezdődik, azután egyesek földművelési és kertészeti, más növendékek ipari munkára oktattatnak.

III. Fölnőtt, erkölcsileg elmaradott egyének erkölcsi nevelése. A fegyház-, börtön- és fogházbüntetésre jogerősen elítélt egyének, az 1880 augusztus 15.-én kibocsátott börtönrendtartás értelmében három osztályba (kezdő, haladó és polgári) osztva, iskolai és erkölcsi oktatásban részesítettnek. Minden harmincz éven aluli elítélt köteles az iskolai tantárgyakat tanulni, de az ennél idősebb elítéltek is saját óhajtasuk, vagy az igazgató rendelete alapján tanításban részesítendők. A tanórák száma hetenkint 5-8. A vallási és erkölcsi oktatást az illető felekezetek lelkészei adják saját híveiknek. Az elítéltek vallási ismereteik szerint 5 különböző osztályba soroztatnak, és az egyes osztályok hetenként egy-egy órai oktatásban részesülnek. Minden vasárnap, illetőleg felekezeti ünnepen istentisztelet és egyházi beszéd tartandó.

Balogh Jenő.